

ISBN: 978-625-7303-74-3

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 453

Klasik

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Aykut Ertuğrul

Yayıma Hazırlayan

Hümeyra Çalışkan

Düzeltili

Meltem Ortakçı

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Mayıs 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Seçil Ofset 100. Yıl Mahallesi

Matbaacılar Sitesi 4. Cadde No: 77

Bağcılar - İstanbul

Sertifika No: 44903

Tel: 212 629 06 15

© Özgün adı (ده نامه) منطق العشاق olan eserin tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Âşıkların Konuşması

On Mektup

E V H A D İ

T Ü R K Ç E S İ
K A D İ R D A N I Ş

KETEBE

Evhadî

Merâgalı Evhadüddin, tam adıyla Evhadüddin Rüknüddin ibni Hüseyin-i Merâgaî-i İsfahânî yahut kısaca Evhadî Hicri 673'te (Miladi 1274) Azerbaycan'ın Merâga şehrinde doğdu. İyi bir tahsil görmüştür. Uzun seyahatlerden sonra dönüp yerleştiği Merâga'da başta İlhanlı hükümdarlarından Ebu Said Bahadır Han olmak üzere çeşitli devlet adamlarının himayesinde yaşamış ve çalışmıştır. Merâga'da ölmüş ve yine orada defnedilmiştir.

Eserleri, *Âşıkların Konuşması*'ndan başka yine mesnevi türündeki *Câm-ı Cem*'inden (Cem'in Kadehi) ve *Divan*'ından ibarettir.

Kadir Daniş

Romancı. 1994'te İstanbul, Fatih'te doğdu. İletişim ve Amerikan Edebiyatı tahsil etti. Bir süre altyazı ve dublaj çevirmenliği yaptıktan sonra kitap çevirmeye başladı. Editörlük de yapar.

Romanları: *Serçelerin Ölümü* (2019), *Yeryüzü Blues* (2020).

Bazı çevirileri: *Yusuf ile Züleyha* (Taşlıcalı Yahya, Osmanlıcadan), *Karanlığın Yüreği* (Joseph Conrad), *Babil'e Dönüş* (F. Scott Fitzgerald), *Kvaidan* (Lafcadio Hearn), *Ludwig Wittgenstein* (Edward Kanterian), *Hemingway İtalya'da* (Richard Owen), *Kırık Kalpler Bahçesi* (Oscar Wilde), *Hazar Sözlüğü* (Milorad Pavić).

İçindekiler

Âşıkların Konuşması Üzerine Çevirmen Notları	7
İlk Söz.....	15
Şaire ve Övdüğüne Dair.....	16
Şaha Dua.....	19
Zamaneye Yergi.....	20
Münacat.....	21
Başlangıç.....	22
Âşğın Maşuğa İlk Mektubu.....	23
Maşuğun Âşığa İlk Mektubu.....	31
Âşğın Maşuğa İkinci Mektubu	39
Maşuğun Âşığa İkinci Mektubu	47
Âşğın Maşuğa Üçüncü Mektubu.....	55
Maşuğun Âşığa Üçüncü Mektubu	63
Âşğın Maşuğa Dördüncü Mektubu	71
Maşuğun Âşığa Dördüncü Mektubu	79
Âşğın Maşuğa Beşinci Mektubu.....	87
Maşuğun Âşığa Beşinci Mektubu.....	95
Kitabın Sonu.....	103

Âşıkların Konuşması

Üzerine Çevirmen Notları

Müellif hakkında

Merâgalı Evhadüddin, tam adıyla Evhadüddin Rüknüddin ibni Hüseyin-i Merâgai-i İsfahânî yahut kısaca Evhadî Hicri 673'te (Miladi 1274) Azerbaycan'ın Merâga şehrinde doğdu. İsminin sonundaki Merâgalı (Merâgai) takısı bundan olsa gerek. İslam Ansiklopedisi'nden öğrendiğimize göre babası İsfahanlıdır ve kendisi de bir müddet bu kentte yaşamıştır ki İsfahânî, yani İsfahanlı lakabının da kökeni budur. Yine aynı kaynağa göre şair iyi bir tahsil görmüştür. Uzun seyahatlerden sonra dönüp yerleştiği Merâga'da başta İlhanlı hükümdarlarından Ebu Said Bahadır Han olmak üzere çeşitli devlet adamlarının himayesinde yaşamış ve çalışmıştır. Merâga'da ölmüş ve yine orada defnedilmiştir.

Eserleri, elinizde tuttuğunuz *Âşıkların Konuşması*'ndan başka yine mesnevi türündeki *Câm-ı Cem*'inden (Cem'in Kadehi) ve *Divan*'ından ibarettir.

Eser hakkında

i. Bazı türsel özellikler

Âşıkların Konuşması, tür itibariyle, klasik Fars, Türk ve Urdu edebiyatlarında karşılaştığımız, “mesnevi” denen janrın “on-mektup” (dehname) adlı bir alt-türüne mensuptur. Mesnevi kelimesinin kökeni Arapça “ikişer ikişer” demek olan “mesnâ/mesnen” kelimesine dayanmaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere, mesneviler ikişer mısralık “beyit”lerle yazılırlar. Her beytin mısraları kendi aralarında kafiyelidir. Şiir aa/bb/cc şeklinde bir uyak düzeniyle sürer gider. Mesnevilerde tasavvufi, epik, menkıbevi, mizahi, ilmi ve didaktik konular, aşk hikâyeleri ve şairlerin otobiyografik anlatıları işlenir. Bu açıdan mesnevi klasik Doğu’nun temel tahkiye aracıdır diyebiliriz.

Mesnevi janrının on-mektup denen alt-türüyse esasen iki sevgili, âşıkla maşuk arasındaki mektuplaşma etrafında temerküz eder. Diğer mesneviler gibi on-mektuplar da münacat, naat, hükümdara övgü, sebep-i telif gibi bölümlerle başlar, sevgililerin birbirlerine yazdıkları beşer mektupla devam eder ve şairin dua ettiği, övündüğü, okurdan hoşgörü dilediği vesaire bir hatimeyle, sonsözle biter.

Klasik Türk edebiyatında Şah İsmail’in ve Mevlânâ Emiri’nin birer on-mektup yazdığı bilinmektedir. Tespit edebildiğim kadarıyla, *Âşıkların Konuşması*’nın ilk Türkçe tercümesi, elinizde tuttuğunuz tercümedir.

ii. Bazı biçimsel özellikler

Âşıkların Konuşması Evhadî’nin Tanrı’yı ve peygamberi övdüğü bir bölümle başlar. Bu ilk bölümü, şairin kitabın yazılma sebebini ve serüvenini anlattığı, devrin hükümdarına dua ettiği, zamaneyi zemmettiği bölümler izler. Ondan sonra Allah’a yakardığı ve dua ettiği münacat bölümü gelir. Ardından

Evhadî, “Genç, hevesli arkadaşlardan duyduğuma göre güzelin birinin gönlüne ansızın bir fitne düşmüş,” diyerek konuya girizgâh yapar. Eserin bundan sonrasında biçimsel bir şema göze çarpmaktadır: Her mektup, maiyetiyle birlikte bir bölüme denk düşer. Her bölümde önce sevgililerden birinin mektubu sunulur. Bu mektubu bir “gazel” takip eder. Bunun ardından bir “mesnevi” yahut “beyit” bölümü gelir; bunların fonksiyonu aynıdır, sevgililer mektupta ve gazelde dile getirdiklerini icmal ve tekit ederler; ancak şekilleri farklıdır: Mesneviler dört mısralık, beyitler ikişer mısralık bölümlerdir. Mesnevi yahut beyit bölümünden sonra mektubun alıcıya ulaşması anlatılır. Bunu şairin araya girip anlatılanları hülasa ettiği, konuyla ilgili şeyler söylediği yahut okurlara öğüt verdiği “hülasa” bölümü izler. Hülasanın peşi sıra konuyla alakalı bir kıssa okuyup hissesini öğrendiğimiz “hikâye” bölümü görünür. Nihayet son bir bölümde şair, lafı, birazcık dağıtmış olduğu konuya tekrar getirir. Bu silsile on kez tekrarlandıktan sonra sıra sonsöze gelir.

iii. Bazı tematik özellikler

Âşıkların Konuşması esasen, gerçekten de iki sevgilinin bir diyalogundan ibarettir. Dolayısıyla temanın aşk olduğu söylenebilir. Ama Evhadî mutasavvıf olduğundan, eserde işlenen aşkın beşerî olduğu kadar, belki beşerî olduğundan da fazla, mecazi bir aşk olduğu da gözden kaçmamalıdır. Daha net anlaşılması için, kitap üç katmanlı bir eser olarak düşünülebilir:

- a. Birinci katmanda, elimizdeki dünyevi bir aşk hikâyesidir. Bilindiği üzere mesnevilerde karakterler değil, arketipler ve tipler olur. *Âşıkların Konuşması*'nda klasik Fars edebiyatındaki tiplerden yalnız ikisi, âşık ve maşuk, iş başındadır. Bu âşık ve maşuk, o kadar karakter değildir, o kadar tiptir ki isimleri bile yoktur. Âşıktan zavallı, biçare gibi; maşuktansa ay yüzlü, peri, gül yanaklı, put gibi sıfatlarla